

Krejčí, Pavel

Mise dr. Alberta Longa mezi Bulhary

Opera Slavica. 2024, vol. 34, iss. 1, pp. 164-167

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/OS2024-1-19>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80574>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 16. 09. 2024

Version: 20240913

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Literatura:

TYŠČENKO, O.: *Morfemika i slovoobrazovanije*. Brno: Tribun EU, 2023, 226 s. ISBN 978-80-263-1769-2.

About the author

Vojtěch Adam

Masaryk University, Faculty of Arts, Department of Slavonic Studies, Brno, Czechia
475122@mail.muni.cz

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.

<https://doi.org/10.5817/OS2024-1-19>

Mise dr. Alberta Longa mezi Bulhary

ПИЛIEBA, M.: *Мисията на д-р Албърт Лонг сред българите*. Издателски център „Боян Пенев“ – Институт за литература при БАН, София 2023, 544 с., ISBN 978-619-7372-69-4.

Monografie doc. Marie Pilevové z Bulharské akademie věd zkoumá misi dr. Alberta Limericka Longa mezi Bulhary a jeho kulturní a vzdělávací činnost, kterou on sám vnímal jako svůj osobní úděl. Tento obsáhlý výzkum detailně představuje jeho život a způsoby, jak pomáhal v duchovním růstu bulharského lidu jako pevný obhájce jeho národních zájmů. Tento směr bádání je nerozlučně spjat s druhým aspektem, který zkoumá jeho roli protestantského misionáře, počínaje jeho příchodem do Bulharska – v té době provincie Osmanské říše – v roce 1857. Kniha zkoumá zachované literární a písemné dědictví dr. Alberta Longa i jeho názory na jazyk a recepci jeho překladů a dalších děl, zejména jeho editorské práce na Bibli v novobulharském jazyce. Monografie dále nastiňuje jeho významný přínos jako publicisty, sleduje a dokumentuje jeho činnost jako učitele a náměstka ředitele na Robert College v Cařihradu a zkoumá jeho roli veřejného činitele a filantropa. Bohaté tvůrčí a veřejné aktivity dr. Longa jsou zkoumány v celkovém kontextu jeho misijní, osvětové a vzdělávací role.

Kniha M. Pilevové představuje první ucelenou studii o životě a díle doktora Alberta Longa – muže mnoha nadání a poslání – nejen náboženského, ale i literárního, vědeckého a veřejného, spojeného s bulharským kulturním a vzdělávacím rozkvětem před osvobozením Bulharska po rusko-turecké válce i po něm, s hnutím za církevní nezávislost a bojem za národní a politické osvobození Bulharů v 19. století. Jeho jméno je nejčastěji spojováno s účastí v Komisi pro překlad, úpravu a vydávání Bible v novobulharštině a s jeho spojením s významným obrozenským učitelem, spisovatelem a publicistou Petkem Račevem Slavejkovem. Publikace představuje první komplexní úsilí svého druhu, přinášející na jednom místě systematicky shromážděné veškeré dosud rozptýlené dokumentární zdroje o životě a literárním díle dr. Longa.

Monografie je výborně strukturované dílo, které se vyznačuje velmi vysokou informativností a zároveň přístupností i pro čtenáře-nespecialisty. Má objem přes 500 stran, začíná úvodem a historickými poznámkami tvořícími zvláštní podkapitolu *Misie Bulharsko*, následují tři rozsáhlé kapitoly: *Literární dílo* s podkapitolami *Lingvista a překladatel*; *Bible v novobulharském jazyce*. *Účast Dr. Longa v překladatelské komisi*; *Publicista. Redaktor časopisu Zornica (1864–1871)*. Následuje druhá kapitola *Vzdělávací činnost* s podkapitolami *Bulharské školy a vzdělávání Bulharů v zahraničí*; *Robert College – host, učitel a ředitel*; *Přednášky a publikace odborné literatury*. Třetí kapitola nese název *Služba veřejnosti* s podkapitolami *První veřejná vystoupení*; *Dubnové povstání a rusko-turecká válka (1877–1878)*; *Občanská pozice*. Následuje *Závěr, Přílohy, Život v datech* a úctyhodná bibliografie.

Úvod čtenáři prozradí, kdo je dr. Albert Long a co o něm věda aktuálně ví. Autorka provádí seriózní a důkladný přehled výzkumu, který s ním souvisí, přičemž si uvědomuje, že dosavadní výzkum je neúplný a nedostatečný. S vědomím obrovského významu díla dr. Alberta Longa se M. Pilevová pustila do studia četných, dříve neprozkoumaných zdrojů a stanovila si ambiciózní cíl zmapovat životní cestu

dr. Alberta Longa prostřednictvím prezentace zachovaného literárního a písemného dědictví.

V první kapitole monografie *Literární dílo* autorka představuje Alberta Longa jako lingvistu a překladatele, cituje jeho vlastní překlad biblických citátů, které obratně zasazuje do svých textů. Autorka věnuje zvláštní pozornost překladům uměleckých děl, klade důraz na překladatelské mistrovství dr. Longa, překlady do hloubky analyzuje a poukazuje na jejich vlastnosti. Velmi cenné jsou informace, které autorka předkládá o zvláštní úloze dr. Alberta Longa v Komisi pro překlad, úpravu a tisk Bible – v roce 1860 A. Long podrobně nastínil důvody, které si vyžádaly přípravu nové verze Nového zákona ve východním nářečí bulharštiny. A. Long podporoval tezi, že základ překladu by měly tvořit východobulharské dialekty. On sám žil a pracoval v nářečně východobulharských městech Šumenu a Trnovu a jím preferované nářečí, které mu bylo blízké a dobře známé, už v té době přirozeným vývojem vytlačovalo z veřejného prostoru západobulharské dialekty díky převaze literárních děl a vzdělávacích materiálů vydávaných právě ve východní podobě bulharštiny. Význam díla dr. Longa oceňovala i řada jeho soupeřníků: „Bylo třeba najít skutečného mistra, jak slova, tak uchopení ducha toho slova“¹. Tímto mistrem byl právě dr. Long. Autorka tento jazykovědně argumentovaný a translatický přístup rovněž vysoce hodnotí – volba thráckého neboli východobulharského nářečí, srozumitelného všem Bulharům, v sobě nese reformní náboj, podobně jako v díle Martina Luthera, který překládal Bibli do mluvené němčiny, Johna Wycliffa – jejího překladatele do angličtiny, nebo Jana Husa v případě češtiny.² Autorka přináší celou řadu konkrétních informací o tom, jak proces překladu Bible do srozumitelné bulharštiny probíhal a jakou roli v něm A. Long hrál – když narazili na obtížné slovo nebo větu, která byla v původních jazycích složitá, zastavili se a hodiny o tom diskutovali, dokud se neshodli na tom, jak to do bulharštiny přeložit co nejlépe. Poté asistenti Christodul Kostovič a P. R. Slavejkov dali překladu co nejuhlaženější formu, jakou v té době bulharština umožňovala. Doktoři Riggs a Long velmi dbali na to, aby plynulost a přirozenost jazyka nebyla na úkor přesnosti a věrnosti originálu.³

Jako všestranně činná osobnost, která shodou okolností žila a pracovala v bulharských zemích během bulharského národního obrození, byl doktor Long nevyhnutelně významnou veřejnou osobností – není náhodou, že poslední částí výzkumu Marie Pilevové je kapitola *Služba veřejnosti*. Zde se autorka věnuje veřejným vystoupením A. Longa a pro čtenáře bude jistě zajímavé dozvědět se, že během tzv. dubnového

- 1 JORDANOV, V.: Učastieto na Amerika v našeto Vázraždane. *Učilišten pregled*, 1936, № 7, s. 935.
- 2 PILEVA, M.: *Misijata na d-r Albärt Long sred bälgarite*. Sofija: Izdatelski centär „Bojan Penev“ – Institut za literatura pri BAN, 2023, s. 175.
- 3 TOMOV, St.: Bälgarska evangelska literatura. In: *Jubileen sbornik po slučaj petdesetgodišninata ot započvaneto na evangelskata misionerska dejnost v Bälgarija*: Č. 1. Samokov, 1909, s. 47.

povstání a rusko-turecké války poskytl dr. Albert Long západním médiím první zprávy, které byly mimořádně důležité pro mezinárodní ohlas těchto historických událostí.

Monografie také vyniká použitím množství obrázků, které poskytují vizuální představu o době, na jejíž historický a sociokulturní kontext se výzkum v daném okamžiku zaměřuje.

Na závěr je potřeba zdůraznit přínos výzkumu doc. Pilevové – studiem tvůrčí a společenské činnosti dr. Alberta Longa autorka obohatila poznatky nejen o dějinách misijní práce a církevních bojů v Bulharsku v 19. století, ale také o dějinách překladové literatury, dějinách bulharského periodického tisku, o historii překládání Bible, pedagogické práce a v neposlední řadě také o průběhu procesů, které vedly k osvobození Bulharska. Monografie je textem interdisciplinárního charakteru, který není jen biografií člověka, ale strukturovaným, smysluplně uceleným a vědeckým přínosem a příkladem toho, jak jednotlivci a jeho dílo mohou posouvat souběžný rozvoj více vědních oborů a společenský život obecně.

Pavel Krejčí

Literatura:

JORDANOV, V.: Učastieto na Amerika v našeto Vážraždane. *Učilišten pregled*, 1936, № 7.

PILEVA, M.: *Misijata na d-r Albärt Long sred bälgarite*. Sofija: Izdatelski centär „Bojan Penev“ – Institut za literatura pri BAN, 2023.

TOMOV, St.: Bälgarska evangelska literatura. In: *Jubileen sbornik po slučaj petdesetgodišnjinata ot započvaneto na evangelskata misionerska dejnost v Bälgarija*: Č. 1. Samokov, 1909.

About the author

Pavel Krejčí

Masaryk University, Faculty of Arts, Department of Slavonic Studies, Brno, Czechia

pkrejci@phil.muni.cz

<https://orcid.org/0000-0002-9810-5366>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.